

ПАМ'ЯТКА

щодо алгоритму дій у випадку терористичних актів

ТЕРОРИЗМ – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Стаття 1. Закону України «Про боротьбу з тероризмом»

ПРАВОВІ ОСНОВИ БОРТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, 1977 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, 1997 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р., інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Стаття 2. Закону України «Про боротьбу з тероризмом»

РІВНІ ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ

Залежно від наявної інформації про загрозу вчинення або вчинення терористичного акту встановлюються такі рівні терористичних загроз:

«СІРИЙ (МОЖЛИВА ЗАГРОЗА)» – за наявності факторів (умов), що сприяють вчиненню терористичного акту;

«СИНІЙ (ПОТЕНЦІЙНА ЗАГРОЗА)» – за наявності інформації, що потребує підтвердження, про підготовку до вчинення терористичного акту;

«ЖОВТИЙ (ІМОВІРНА ЗАГРОЗА)» – за наявності достовірної (підтвердженої) інформації про підготовку до вчинення терористичного акту;

«ЧЕРВОНІЙ (РЕАЛЬНА ЗАГРОЗА)» – у разі вчинення терористичного акту.

Рівень терористичної загрози тимчасово встановлюється для усіх або окремих суб'єктів боротьби з тероризмом та діє на всій території України, в окремих її місцевостях або на об'єктах можливих терористичних посягань. *п. 7. Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92).*

Рішення про встановлення, зміну, скасування рівня терористичної загрози, строк та район дії рівня терористичної загрози приймає керівник Антитерористичного центру за письмовим дозволом Голови СБУ.

Суб'єкти боротьби з тероризмом у межах своїх повноважень:

перевіряють інформацію про можливість вчинення терористичного акту; надають Антитерористичному центру інформацію про об'єкти можливих терористичних посягань;

надають Антитерористичному центру інформацію про підготовку до вчинення терористичного акту;

виявляють окремих осіб, групи та організації, дії яких спрямовані на підготовку та вчинення терористичного акту, припиняють їх протиправні діяння;

здійснюють запобіжні, режимні, організаційні та роз'яснювальні заходи; проводять додатковий інструктаж співробітників правоохоронних органів, залучених до охорони громадського порядку, а також персоналу об'єктів можливих терористичних посягань на предмет своєчасного виявлення та припинення терористичних проявів;

посилюють охоронні заходи у місцях масового перебування людей;

збирають та узагальнюють інформацію про підготовку до вчинення терористичного акту;

перевіряють готовність сил та засобів до реагування на вчинення терористичного акту та ліквідації його наслідків;

посилюють охоронні заходи на об'єктах можливих терористичних посягань.

Антитерористичний центр координує дії суб'єктів боротьби з тероризмом щодо перевірки інформації про вірогідність підготовки або вчинення терористичного акту.

Рішення про встановлення, зміну, скасування рівня терористичної загрози, строк та район дії рівня терористичної загрози оприлюднюється через засоби масової інформації.

Рівень терористичної загрози скасовується у разі запобігання вчиненню чи припиненню терористичного акту та ліквідації загрози життю і здоров'ю людей. *п. 8. Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92)*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СПРИЯННЯ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Керівники та посадові особи підприємств, установ і організацій, а також громадяни, які сприяли терористичній діяльності, зокрема:

- 1) фінансували терористів, терористичні групи (терористичні організації);
- 2) надавали або збирали кошти безпосередньо чи опосередковано з наміром використання їх для вчинення терористичних актів чи кримінальних правопорушень терористичної спрямованості;

3) проводили операції з коштами та іншими фінансовими активами: фізичних осіб, які вчиняли чи намагалися вчинити терористичні акти чи кримінальні правопорушення терористичної спрямованості або брали участь у їх вчиненні чи сприяли вчиненню;

юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму;

юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою терористів або осіб, що сприяють тероризму, включаючи кошти, одержані або придбані з використанням об'єктів власності, що безпосередньо чи опосередковано перебувають у власності чи під контролем осіб, які сприяють тероризму, або пов'язаних з ними юридичних і фізичних осіб;

4) надавали кошти, інші фінансові активи чи економічні ресурси, відповідні послуги безпосередньо чи опосередковано для використання в інтересах фізичних осіб, які вчиняють терористичні акти або сприяють чи беруть участь у їх вчиненні, чи в інтересах юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму, а також юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою зазначених осіб;

5) надавали допомогу особам, які брали участь у вчиненні терористичних актів;

6) вербували фізичних осіб для заняття терористичною діяльністю, сприяли встановленню каналів постачання зброї терористам та переміщенню терористів через державний кордон України;

7) переховували осіб, які фінансували, планували, підтримували чи вчиняли терористичні акти або кримінальні правопорушення терористичної спрямованості;

8) використовували територію України з метою підготовки чи вчинення терористичних актів або кримінальних правопорушень терористичної спрямованості проти інших держав або іноземців, -

несуть відповідальність згідно з законом.

Стаття 25. Закону України «Про боротьбу з тероризмом»

АЛГОРИТМ ДІЙ

посадової особи при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) діяння з ознаками терористичного акту

1. Посадова особа підприємства, організації, установи, військової частини при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) діяння з ознаками терористичного акту негайно доповідає своєму керівництву.

2. Керівник підприємства сам особисто, або через чергового підприємства, установи, організації негайно повідомляє територіальний орган Національної поліції (тел. 102).

3. Отримавши (або отримуючи) повідомлення про теракт, черговий органу місцевої влади, підприємства або посадова особа, яка приймає таке повідомлення від громадян (і потім повідомляє органи Національної поліції, Управління СБУ), повинні намагатись якщо можна уточнити і мати наступні дані (відповідно передавати їх в органи Національної поліції, Управління СБУ):

джерело отримання інформації;

час і точне місце події (адреса);

характер діяння (вибух, погроза вибуху, захоплення заручників чи інше);
об'єкт посягання;

кількість заручників, наявність потерпілих, місце перебування тих або інших;

кількість терористів, їх вимоги, озброєння, прикмети чи установчі дані;

обстановка, що склалась на останній час на об'єкті посягання;

заходи, які вжиті адміністрацією або присутніми з реагування на подію.

Примітка: відсутність повних даних не звільняє посадову особу від термінової доповіді.

4. Особа, яка повідомила територіальний орган Національної поліції повинна записати час і прізвище особи того чи іншого органу, яка прийняла повідомлення.

5. Керівник підприємства (установи) або особа, що виконує його обов'язки, після отримання повідомлення та доведення інформації до правоохоронних органів повинна організувати:

посилення охорони і пропускного режиму наявними силами;

терміновий збір керівників і працівників режимних, охоронних, аварійно-рятувальних служб (якщо такі є);

призупинення тимчасово функціонування об'єкту або його окремих ланок, виведення за його межі вільного персоналу;

надання допомоги потерпілим;

зустріч сил правоохоронних органів.

6. Керівник підприємства (установи) або особа, що виконує його обов'язки дає команду відповідним службам на підготовку необхідної технічної документації, що буде використана при підготовці й проведенні антитерористичної операції.

7. Надалі керівник підприємства (установи) або особа, що виконує його обов'язки, у питаннях, пов'язаних із проведенням антитерористичних заходів.

ПОРЯДОК ДІЙ

при виявленні підозрілого предмету з ознаками вибухового пристрою:

1. Негайно припинити будь які зайві дії поруч з виявленим предметом, зупинити всі роботи, вимкнути обладнання та техніку.

2. Звернути увагу оточуючих людей на небезпеку та ініціювати їх відведення на максимально безпечну відстань, але не менше ніж 100 м. При цьому слід зберігати спокій та рівновагу, намагатися не провокувати паніку. У разі необхідності надати допомогу у залишенні небезпечної зони літнім людям, дітям та інвалідам.

3. Терміново повідомити про знахідку представників правоохоронних органів та аварійні служби за телефонами 101, 102 та дати максимально детальний опис виявленого предмету і ситуації що склалася.

4. За можливості, позначити місце виявлення предмету за допомогою підручних засобів.

5. До прибуття спеціальних служб вжити заходів для обмеження доступу людей до небезпечної зони. При цьому необхідно залучати представників комунальних служб, служб охорони установ та підприємств, які знаходяться поруч.

6. Запам'ятати та, за можливості, зафіксувати обставини виявлення предмета, час виявлення, місце розташування, його зовнішній вигляд, характерні ознаки. Звернути увагу на осіб які можуть бути причетні до залишення виявленого предмету, запам'ятати їх прикмети. Для надійної фіксації важливої інформації доцільно застосовувати засоби фотографування за їх наявності.

7. Обов'язково дочекатися в безпечному місці прибуття представників спеціальних служб та особисто передати фахівцям наявну інформацію стосовно предмету.

УВАГА! КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

1. Торкатися вибухонебезпечного або підозрілого предмета, зрушувати його з місця, проводити будь які маніпуляції з ним.

2. Будь яким чином впливати на предмет, піддавати його механічному, термічному, акустичному, світловому або іншому впливу.

3. Самостійно відкривати та перевіряти підозрілі сумки, коробки, валізи.

4. Намагатись самостійно знешкоджувати вибухонебезпечний предмет.

5. Використовувати поруч з предметом відкритий вогонь, палити, використовувати електронагрівальні прилади.

6. Користуватися поруч з предметом засобами радіозв'язку, мобільними телефонами та іншими приладами що передають радіосигнали.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Знешкодити вибуховий пристрій або локалізувати вибух можуть лише підготовлені спеціалісти після виведення людей із небезпечної зони.

ОЗНАКИ, що можуть вказувати на наявність вибухового пристрою:

виявлення в громадських місцях, транспорті сумок, валіз, пакунків, коробок та інших предметів, які залишені без нагляду власників;

наявність на виявленому предметі ознак стандартних бойових припасів, піротехнічних виробів, або їх частин;

виявлення елементів тари, упакування, оболонки, обгортки, етикеток від зарядів вибухових речовин та засобів підризу промислового виготовлення з відповідним маркуванням;

наявність на виявленому предметі частин та деталей, які не відповідають його прямому призначенню;

наявність на виявленому предметі мобільного телефону, радіостанції, або інших пристроїв, здатних приймати радіосигнали;

наявність на виявленому предметі електричних дротів, фрагментів електричних схем, антен, світлових індикаторів, ізоляційної стрічки, тощо, які не відповідають призначенню предмета, або функція яких незрозуміла;

наявність дроту, нитки або мотузки яка відходить від виявленого предмета;

виявлення предметів які не відповідають навколишній обстановці, або походження яких незрозуміло;

підозрілі звуки які лунають від виявленого предмета (звук ходу механічного годинника, звук роботи вібраційного механізму або дзвінка телефону, інші періодичні звуки);

наявність різкого запаху паливно-мастильних матеріалів, ацетону або інших хімічних речовин, що йде від виявленого предмета;

незвичайно велика маса предмета, яка викликає підозру;

наявність електричних дротів, мотузок на воротах, дверях, вікнах і інших конструкціях, що відкриваються;

автотранспорт припаркований в підозрілих місцях, залишений на занадто довгий час, перенавантажений автотранспорт;

місця локального ремонту дорожнього покриття та стін будівель, свіжопофарбовані, свіжоскопані місця, причину появи яких складно пояснити.

намагання особи з предметом у руках чи в специфічному одязі, який дає змогу приховувати на тілі вибуховий пристрій, за будь-яких обставин безпосередньо наблизитися до об'єкта охорони чи маршруту його пересування.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Зовнішній вигляд саморобного вибухового пристрою, часто, приховує його справжнє призначення. У якості маскуванню для

вибухових пристроїв використовуються такі звичайні побутові предмети як пакети, коробки, сумки, згортки, іграшки, предмети побуту та ін.

ПАМ'ЯТАЙТЕ, що дзвінки за номерами телефонів аварійних служб 101, 102, 103, 104 безкоштовні з будь яких телефонів та можливі навіть за відсутності коштів на рахунку.

ЯК ПОВОДИТИ СЕБЕ, ставши заручником терористів

Основні принципи поведінки у разі захоплення Вас заручником

Змиритися з тим, що ви перебуваєте під повною владою терористів, які завжди можуть вас убити. Щоб зламати вашу волю, деморалізувати й принизити вас, вони застосовуватимуть різноманітні тактики - від фізичних страждань (нестача їжі, води, сну, погані умови утримання) до техніки «промивання мозку» (зокрема, переконуватимуть у тому, що влада забула про заручників, що на них «усім наплювати» тощо).

Не падайте духом, до кінця сподівайтесь на сприятливе вирішення, екстремальної ситуації. Отримавши інформацію про захоплення заручників, правоохоронні органи вже почали діяти і вживають усіх необхідних заходів задля вашого звільнення.

Будьте терплячими. Виконання вимог терористів потребують значних затрат часу. Не чекайте на швидке звільнення - швидка капітуляція терористів малоімовірна. Тому підготуйтеся фізично, морально та емоційно до важкого випробування.

Ваша стратегія - прийняття та пристосування.

Ваша головна мета - вижити і зберегти фізичне й душевне здоров'я.

Ваше головне завдання - зберігати самовладання, самоконтроль і самоповагу.

Найбільш ефективний засіб, який ви можете вжити для свого звільнення - це зберігати спокій.

Ваш девіз - не допускати як боягузтва, так і нерозумної бравати.

Основні правила поведінки у разі захоплення Вас заручником

По можливості якомога швидше опануйте себе, заспокойтеся, не піддавайтеся паніці, не допускайте істеричних проявів. Емоційно неврівноважена людина, яка від страху впадає в паніку, лякає терористів своєю непередбачуваністю, і її, швидше за все, вб'ють першою.

Якщо вас поранено, старайтеся не рухатися. Так ви зменшите втрату крові.

Надавайте допомогу і психологічну підтримку тим, хто слабший: пораненим, жінкам, дітям, особам похилого віку. Уникайте дратівливості та конфліктів при спілкуванні з іншими заручниками.

Не ризикуйте своїм власним життям і життям оточуючих. Не допускайте дій, які можуть спровокувати терористів на застосування зброї і призвести до

людських жертв (не втікайте, не кидайтеся на терористів, не вихоплюйте зброю).

Не намагайтеся умовити терористів, розчулити їх тощо. У той же час не принижуйтеся і не благайте про пощаду.

Спілкуючись із терористами, не відводьте очей убік, у той же час уникайте прямого погляду в очі (на несвідомому рівні такий погляд розглядається як виклик).

Говоріть спокійним голосом, уникайте викличного, ворожого тону.

За необхідності виконуйте розпорядження терористів, особливо протягом перших 30-60 хвилин після нападу. Не суперечте їм.

Постарайтеся переконати терористів забезпечити вам та іншим заручникам людські умови існування.

Запитуйте дозвіл на вчинення будь-яких дій (сісти, встати, попити, вийти в туалет).

Для підтримання сил їжте все, що вам дають.

Використовуйте будь-яку можливість для відпочинку. Стрес, у стані якого перебувають заручники, через деякий час призводить до повного нервового виснаження.

За можливості дотримуйтеся вимог особистої гігієни.

Старайтеся виконувати доступні фізичні вправи.

Застосовуйте техніки розслаблення, спробуйте чимось зайняти інтелект (читанням, письмом, тренуванням пам'яті тощо).

Терористи зазвичай відбирають у заручників годинники, мобільні телефони, щоб ізолювати їх від зовнішнього світу. Тому при тривалому утриманні в полоні слідкуйте за часом, відмічайте зміну дня та ночі, ведіть календар.

Будьте уважні. Намагайтеся запам'ятати імена (прізвиська), прикмети, голоси, особливості поведінки терористів, зміст їх розмов між собою. Ця інформація буде дуже важливою для правоохоронних органів після знешкодження терористів і звільнення заручників.

У випадку штурму спецпідрозділами правоохоронних органів приміщення, в якому вас утримують, негайно ляжте на підлогу обличчям униз, якомога далі від вікон і дверей. Ні в якому разі не беріть до рук зброю, кинуту терористами, інакше вас можуть прийняти за одного з них.

Більшість колишніх заручників протягом досить тривалого часу переживає посттравматичний стресовий розлад, симптомами якого можуть бути порушення сну, втрата апетиту, апатія, раптові спалахи гніву, труднощі у спілкуванні з близькими. Тому в перші дні після звільнення вам необхідно звернутися до медичних закладів за кваліфікованою психологічною допомогою.

**Порядок прийому анонімних телефонних повідомлень,
що містять ознаки терористичного характеру**

На сьогоднішній день телефон є одним із основних каналів отримання інформації про закладені вибухові пристрої, захоплення заручників, вимагання, шантаж тощо. Не залишайте без уваги жодного такого повідомлення. негайно повідомте старшого начальника і через нього (у разі відсутності - через чергового установи або особисто) територіальний орган Національної поліції (тел. 102).

Під час прийому анонімного телефонного повідомлення, що містить ознаки терористичного характеру, дотримуйтеся наступних рекомендацій:

намагайтеся дослівно запам'ятати розмову та зафіксувати її на папері;

у процесі розмови відмітьте стать, вік особи, що телефонує та особливості його (її) мови: голос (голосний або тихий, низький або високий), темп мови (швидкий або повільний), вимова (чітка, із заїканням, перекручена, шепелява, з акцентом або діалектом), манера мови (розв'язана, із знуцанням, з нецензурними виразами);

обов'язково зверніть увагу на звуковий фон (шум авто або залізничного транспорту, звук теле- або радіоапаратури, інші голоси тощо);

обов'язково зафіксуйте точний час початку розмови та її тривалість;

в будь-якому випадку намагайтеся під час розмови отримати відповіді на наступні запитання: куди, кому і за яким телефоном дзвонить особа; які конкретні вимоги висуває; висуває вимоги особисто або виступає в ролі посередника, чи представляє якусь організацію; за яких умов вона готова відмовитись від своїх намірів; як і коли можна з нею зв'язатись; кому можна повідомити або передати зміст дзвінка?

намагайтеся уточнити в особи, що телефонує, максимально можливий проміжок часу для прийняття рішення;

при можливості у процесі розмови повідомте про неї керівництво об'єкта (закладу) або негайно після його закінчення;

без нагальної потреби не розповсюджуйте інформацію про факт розмови та її зміст.

Правила поводження з анонімними листами, що містять погрози терористичного характеру

При отриманні такого документа користуйтеся ним максимально обережено. По можливості помістіть його у чистий поліетиленовий пакет (файл) та зберігайте в окремій твердій папці.

Зберігайте все: сам документ із текстом, будь-які вкладення, конверт і упаковку.

Не розширюйте коло осіб, яким відомо про факт отримання та зміст анонімного документа.

При отриманні анонімних матеріалів, що містять погрози терористичного характеру, за допомогою СМС-повідомлень або через Інтернет текст повідомлення обов'язково зберігається і про факт погроз повідомляються:

територіальний орган Національної поліції (тел. **102**).